

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού

Ενότητα 4: Διευκρίνιση όρων, Επιρροές – Πεδία
έρευνας, Εμπλεκόμενες επιστήμες

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου
e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός

- Η ανάδειξη της Τέχνης και του χορού ως στοιχεία πολιτισμικής ταυτότητας. Συγκλίσεις και αποκλίσεις εμπλεκόμενων πεδίων.

Ενότητες

- Διευκρίνιση όρων.
- Επιρροές – Πεδία έρευνας.
- Εμπλεκόμενες επιστήμες.

Το λαϊκό, το φολκλόρ και το ποπ

- Τρεις όροι που συνορεύουν και τόσο συχνά ο ένας αντικαθιστά τον άλλο από έλλειψη ακρίβειας τόσο στην διατύπωση όσο και στην ανάλυση.
- Αν πάρουμε ως δεδομένη την φετιχοποίηση της λαϊκότητας
- το λαϊκό σημαίνει...

Αποσαφήνιση όρων (1/2)

- Πέρα από αισθητικό ή έστω γλωσσολογικό πρόβλημα.
- Η χρήση και η σημασιολογία των όρων είναι θέμα πολιτικό.
 - Λαός, λαϊκό;
 - Δημοφιλής, δημοφιλές;
 - Μαζικό;

Αποσαφήνιση όρων (2/2)

- Η έννοια του λαϊκού χρησιμοποιήθηκε για να δηλώσει την προέλευση του έργου, τον πομπό ως ταξικό σημαίνον - από το λαό.
- Και την πρόσληψη από τους δέκτες - από το λαό.
- Η προσέγγιση του όρου διεπιστημονικά.
- Οι όροι φολκλόρ και ποπ στην προκειμένη περίπτωση μπορούν να χρησιμεύσουν λειτουργώντας όχι παραπλανητικά αλλά βοηθώντας στον αποκλεισμό στοιχείων του λαϊκού που στην πραγματικότητα δεν το ορίζουν;

Ποπ – popular (1/2)

- Ο εισαγόμενος όρος ποπ (pop από popular), έχει ως κύριο χαρακτηριστικό του τη δημοτικότητα, το μέγεθος δηλαδή της απήχησης του συγκεκριμένου μηνύματος ή αντικειμένου - οπότε σημαίνει τους δέκτες και την εμπορικότητα;
- Οτιδήποτε μπορεί να χαρακτηριστεί ποπ, έχει ενσωματωμένη την επιθυμία για αποδοχή καθώς και όλες τις παραμέτρους που θα καταστήσουν το πολιτισμικό προϊόν δημοφιλές.

Ποπ – popular (2/2)

- Οι όροι με τους οποίους παράγεται ένα ποπ αντικείμενο (ένα τραγούδι, ένα ρούχο ή ακόμα και ένας τρόπος ζωής) ορίζονται με βάση την ευκολία του κοινού γούστου και την εμπορική του διάσταση.
- Γνήσιο παιδί της μαζικής παραγωγής και κατανάλωσης καθώς και της παγκοσμιοποίησης, η ποπ κουλτούρα γεννήθηκε τη δεκαετία του '60 και γιγαντώθηκε τις δεκαετίες του '80 και του '90.

Pop art - “Liberty Head” Peter Max

Πηγή:

[http:// destinationtampabay.com/wp-content/uploads/2012/01/max2.jpg](http://destinationtampabay.com/wp-content/uploads/2012/01/max2.jpg)

Pop art (1/2)

Πηγή:

[http:// www.widewalls.ch/wp-content/uploads/Blurred-Lines-of-Popular-Culture-2.jpg](http://www.widewalls.ch/wp-content/uploads/Blurred-Lines-of-Popular-Culture-2.jpg)

Pop art – Andy Warhol

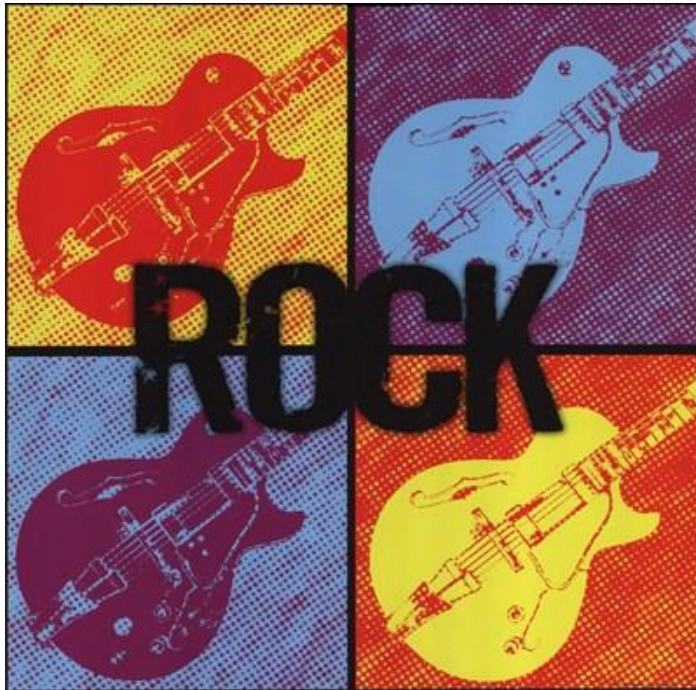

Πηγή:

[http:// www.vangviet.com/wp-content/uploads/beautiful-pop-art-pic.jpg](http://www.vangviet.com/wp-content/uploads/beautiful-pop-art-pic.jpg)

Pop art (2/2)

Πηγές εικόνων:

[http:// www.bandagedear.com/image/view/rock-by-louise-carey-655098](http://www.bandagedear.com/image/view/rock-by-louise-carey-655098)

http://rlv.zcache.com/rock_pop_art_design_postcard-p239730047001378441td81_125.jpg

Φορκλόρ (1/3)

- Το φορκλόρ αντίθετα είναι μια υπόθεση αρκετά παλαιότερη και συνίσταται κυρίως στη αναπαραγωγή της επιφάνειας του λαϊκού, τον εξωτερικών δηλαδή χαρακτηριστικών που κάνουν το λαϊκό αναγνωρίσιμο ως τέτοιο.
- Ήδη από την περίοδο του ρομαντισμού, η επιστροφή σε μοτίβα και χαρακτηριστικά ενός παλαιότερου λαϊκού πολιτισμού ήταν κοινός τόπος, για λόγους εντελώς διαφορετικούς από τους σημερινούς.

Φορκλόρ (2/3)

- Όπως η δημιουργία της εθνικής συνείδησης κατά τον 19ο αιώνα ή η αντίθεση στον ορθολογισμό του διαφωτισμού και το υλικό διαφόρων λαϊκών μυθολογιών.

Επιστήμες που εμπλέκονται

- Στην πρώτη φάση της η λαογραφία έθετε τις βάσεις για την έξοδο προς τον αστικό χώρο,
- και για την κοινωνική προσέγγιση των φαινομένων του λαϊκού πολιτισμού.
 - Δημήτριος Λουκάτος με το βιβλίο του Σύγχρονα Λαογραφικά (Folklorica Contemporanea) το 1963.

Αστικοποίηση

- Η είσοδος στην πόλη – ιδιαίτερα στην Αθήνα – δεν σήμαινε εγκατάλειψη του χωριού.
- Η εντυπωσιακή μαζικότητα της εσωτερικής μετανάστευσης, που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα αμέσως μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου δεν ακύρωσε ωστόσο τις στενές σχέσεις των πολιτών με το χωριό και την επαρχία.

Χορός και Πολιτισμική ταυτότητα (1/2)

- Το πρόταγμα της εθνικής καθαρότητας και πολιτισμικής ομοιογένειας ενός Έθνους Κράτους συγκαλύπτει, όχι ήπια πάντα, την ετερογενή διάσταση της χορευτικής πρακτικής.
- Στην Ελλάδα και για περισσότερο από έναν αιώνα, ενισχύοντας η ελληνοκεντρική τάση τις οριοθετήσεις του “ιστορικού εμείς” ακόμα αποσιωπά ανθιστάμενη τα χάσματα που ενώνουν τα παγιωμένα δίπολα ελληνικό/ξένο, ανατολίτικο/δυτικότροπο, παλιό/σύγχρονο.

Χορός και Πολιτισμική ταυτότητα (2/2)

- Ωστόσο, ο χορευτικός χάρτης μιας χώρας κατανοείται καλύτερα με τη χαρτογράφηση της “ετερογλωσσίας” της παρά με την καθιέρωση μιας “μονογλωσσίας” για να χρησιμοποιήσω όρους του Μπαχτίν, που διαρκώς θα συγκρούεται με τις φυγόκεντρες τάσεις της χορευτικής εκδήλωσης.
- Ο “χορευτικός ξεσηκωμός”, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του '70 και μετά, αναδεικνύει τις στερήσεις και παλινδρομήσεις, τους εγκλεισμούς και αποκλεισμούς ως προς τα “καθαρά και όσια” και τα “μιάσματα”, τη δυναμική των εναλλακτικών χορευτικών ταυτοτήτων.

Φολκλόρ (3/3)

- Το φολκλόρ σήμερα, σε μια εποχή υποχρεωτικά παγκοσμιοποιημένη αναβιώνει ως ατελής προσπάθεια συντήρησης εθνικών χαρακτηριστικών (τόσο συχνά με εθνικιστικούς όρους),
- ή σαν επιθυμία μιας εύκολης και επιδερμικής επαφής με ξένες λαϊκές κουλτούρες (έθνικ μουσική, έθνικ κομμώσεις, έθνικ βραχιόλια κτλ).
- Ο εξωτισμός και ο συντηρητισμός συναντιούνται και κυριαρχούν στο φολκλόρ, το οποίο μοιάζει με στρεβλωμένο είδωλο του λαϊκού - τόσο του ξένου όσο και του γηγενούς-.

Λαϊκό

- Προσεγγίζουμε το λαϊκό με βάση τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του.
- Το παράδειγμα του λαϊκού θεάτρου (για πολλούς του λαϊκότερου όλων των ειδών) ερχόμαστε άμεσα σε επαφή με το πολιτικό λαϊκό θέατρο.
- Τα έργα του Μπρεχτ ή του Ντάριο Φο χαρακτηρίστηκαν συχνά λαϊκά.
- Από την πλευρά δηλαδή του κοινού -και περισσότερο από την πλευρά του ιδεατού κοινού, του κοινού που ο συγγραφέας επιθυμεί.
- Το λαϊκό θέατρο και κατ' επέκταση ο λαϊκός πολιτισμός, εξορίζει την καλλιτεχνική μονάδα.

Μοντερνισμός (1/2)

- Την περίοδο του μοντερνισμού ορίζεται η λειτουργικότητά του με βάση την κοινότητα.
- Είναι ο πληθυντικός αριθμός αυτό που γεννά το λαϊκό:
 - Η συλλογικότητα κατά την διαμόρφωση και την εκτέλεση του έργου, η ενεργή συμμετοχή του κοινού και η εξάλειψη των ορίων πομπού και δέκτη.
 - Ο αυτοσχεδιασμός, η διαμόρφωση μιας κοινής αισθητικής.

Μοντερνισμός (2/2)

- Ο σύγχρονος πολιτισμός ορίζει ως λαϊκά τα προϊόντα μιας διαδικασίας και αγνοεί ή εξαλείφει την διαδικασία που τα δημιούργησε.
- Είναι όμως η συλλογική αυτή διαδικασία που γεννά και μπορεί να ξαναγεννήσει ένα νέο λαϊκό, υπακούοντας σε μια επιθυμία για άμεση ικανοποίηση ενός κοινωνικού δημιουργικού;

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. «Θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού». Έκδοση: 1.0. Φλώρινα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED270/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

- [http:// destinationtampabay.com/wp-content/uploads/2012/01/max2.jpg](http://destinationtampabay.com/wp-content/uploads/2012/01/max2.jpg)
- <http:// www.widewalls.ch/wp-content/uploads/Blurred-Lines-of-Popular-Culture-2.jpg>
- <http:// www.bandagedear.com/image/view/rock-by-louise-carey-655098>
- http:// rlv.zcache.com/rock_pop_art_design_postcard-p239730047001378441td81_125.jpg

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

